

SARDANES A 78 rpm Enregistraments durant el 1.906.

Es una dèria professional anomenar les sardanes respectant els títols antics. No sóc qui per fer cap correcció i a mes quan té un valor històric afegit, com és el cas. Alguns ho atribueixen a que molts discs s'han enregistrat a l'estranger i això comporta faltes d'ortografia per desconeixement del català. Pot ser; fins i tot els propis catalans no ho veiem massa clar. En Pompeu Fabra encara intentava imposar les seves normes.

Però també és ben cert que moltes expressions i paraules eren d'ús popular en aquell moment. Un exemple clar és el mot "aucells" per ocells. Era un mot emprat en el vocabulari popular fins i tot als anys cinquanta a les comarques de l'Alt Urgell, part de la Cerdanya i crec que també del Gironès. Això també mostra l'evolució de la nostra llengua.

Fetes aquestes consideracions entrem en matèria. Així d'entrada no té gaire lògica que les sardanes de'n Josep Serra "Perlas y diamantes – La federalista i La sultana" fossin estrenades i enregistrades abans per la cobla "Ampordanesa La Principal de la Bisbal" que per la pròpia de l'autor "La Principal de Perelada." Per la mateixa raó tampoc s'explica que en Pere Rigau, director i fundador de "Els Montgrins" cedixin també aquest privilegi a la cobla Principal de la Bisbal estrenant les seves sardanes "La perla de Catalunya – Un petonet d'amor – La noya de l'Ampurdà i La trena d'or".

Sigui com sigui el 1.905 surten al mercat el primer lot de 18 discos de sardanes enregistrats a una cara. Tretze son grans de 25 cm de diàmetre que podien acumular uns 3 minuts de musica i els cinc restants son petits amb una capacitat de gravació no superior als 2 minuts. Els primers es venien al fabulós preu de 8 pts i els petits a 4 pts. No trigarà a aparèixer un problema comercial: vendre'ls.

Cobla "Els Montgrins".

El 1.906 la cobla "Els Montgrins" dirigida pel mestre Pere Rigau, entra per primera vegada al món discogràfic amb la marca francesa "Gramophone" enregistren sis sardanes i totes elles del seu director. Són: "Las fadas del Ter – La Moreneta de l'Ampurdà – Somni dolç – Cançó amorosa – L'arc de Sant Martí i Las campanas de Olot (sic)". És un bon sistema per promocionar l'autor i la seva cobla i, a mes, tot queda a casa.

Els números de catàleg d'aquest discos són: "G-2-60.212 / G -2- 60.216 / G-2-60.215 / G-2-60.219 / G-2-60.220 / G-2-60.221. La lletra "G" vol dir disc gran.

Referent a la sardana "**La Moreneta de l'Ampurdà**" he de manifestar que consta aquest títol tot i que hi ha alguns historiadors que el citen com "L'oreneta de l'Ampordà".

La sardana "**Somni dolç**" de'n Juli Garreta és un fet estrany. Durant la sardana el flabiol de 'n . Rigau fa una preciosa i magnífica exhibició de les seves facultats. Aquest estil no és el propi de'n Juli Garreta. Llavors ... què dintre passa?. Pot ser un arranjament de'n P. Rigau amb el vist-i-plau de Garreta? No tinc resposta, és un tema a estudiar amb calma. En el segell de drets d'autor, ampliat des de l'ordinador, es pot aprecia la signatura manual del propi Garreta. Fins avui es la signatura més antiga de'n Juli Garreta que he trobat, és de 1.907. Per mi es una reliquia.

Els primers enregistraments de "els Montgrins" tenen un valor històric incalculable. Podrem escoltar el fabulós i mític flabiol del mestre Pere Rigau tres anys abans de la seva prematura mort (1.909). Un dels objectius que vaig marcar-me a l'entrar en aquest món dels disc a 78 revolucions fou poder escoltar els grans solistes de les nostres cobles enregistrats sols en aquest format.

Encapçalava la llista de prioritats el flabiol de mestre Pere Rigau, la tenora de l'Albert Martí, el tible de l'Enric Barnosell i d'altres. Doncs be, ja he lograt reunir gran quantitat de documentació sonora sobre tots ells, fet del que me'n sento molt cofoi. He cobert una etapa; però no una carrera. Hi ha molta feina per fer: des de catalogar el nostre patrimoni fins a troba'l i restaura'l.

Reprenen el fil de la cobla "Els Montgrins" i el seu director, les notícies que he aconseguit dels seus descendents es que havia gravat tan sols quatre o cinc sardanes en vida del mestre. Doncs no, afortunadament aquesta creença no és veritat. Va enregistrat, com a mínim, sis sardanes el 1.906, quatre l'any 1,907, totes amb la marca francesa "Gramophone" i 19 amb la filial "Zonophone" que fan un total de 29 títols. Com dirien els gallecs, "haber-los hay-los"

Crec que seria bona i eficaç la col·laboració ciutadana per trobar i restaurar aquestes relíquies musicals, que com a tals, són de interès públic

Cobla “La Principal de Perelada.” (sic)

S’anomenada així fins als anys 1.930, tant en discos com en catàlegs. A finals de 1.930 o inicis del 31 edita un disc de la marca Regal “DK-8027” amb les sardanes “Fantàstica” i “Idil·li Mariner” ambdues de A. Blanch on consta “Cobla La Principal de Perelada”.

Continuant amb el tema dels primers enregistraments, he de manifestar que aquest any s’estrena la cobla la Principal de Perelada gravant: “**La font de les Rondalles – La reyna de las flors – Rosas pàlidas i Cercant floretas**” de’n Josep Serra: “**Un somni**” de J. Casanovas (Paixero) i dues de’n Morera: **Juguetejant i Recort d’Olot**”. D’aquest lot de set títols n’he trobat i restaurat dos: “La Reyna de las Flors i Rosas pàlidas” ambdues sonen molt be. Son el primer testimoni de com sonava la famosa cobla la Principal de Perelada. Numero catàleg són : “G-2-60.--- “ i tres números variables.

Al meu entendre, **la Principal de Perelada**, de moment, no demostra cap supremacia sobre la resta de cobles importants del moment. Té el mateix estil de Banda municipal i en alguns punts també tira a banda militar. De moment no se aprecien les qualitats que deia el mestre E. Morera i el propi Josep Pla. Pot ser més endavant ho podrem descobrir.

Naturalment que totes aquestes sardanes són primeres gravacions i d’un valor cultural molt relatiu: per uns, els historiadors i estudiosos, representen un tresor incalculable, i, per d’altres, la majoria, són mòmies que cal deixar enterrades, que es petrifiquin i descansin en pau. La posició intermèdia dels curiosos i tafaners crec també es minoritària.

1.906. Neix la marca discogràfica “Zonophone”

Els problemes principals eren, com sempre, de vendes. No hi havia gaire mercat per aquest tipus de música. La sardana entrava poc a poc al gran mercat potencial barceloní. A més tampoc es pot perdre de vista que el món sardanista és curt d’armilla, no és com el de la música clàssica on el diner se li suposa. Calia buscar una solució i aquesta fou que la mateixa casa discogràfica “Gramophone” crea la submarca “Zonophone” que editarà tot tipus de música tradicional i popular a un preu més accessible. La marca “Zonophone” surt al mercat a mitjans de 1.906. Aquest any el preu de venda al públic d’un disc gran era de 7.50 pts i un any després, el mateix disc, es venia a 5.00 pts.

Cobla la Principal de la Bisbal.

La marca “Zonophone” s’estrena amb un lot de 10 sardanes impressionades per la cobla Principal de la Bisbal. Sis discos grans i quatre de petits. Els grans el número de catàleg es: X-50.000 / X-50001 / X-50002 / X-50003 / X-50500 / X-50501. Els petits son: 50014 / 50015 / 50.500 / 50.501. La lletra “X” davant del número de catàleg vol dir disc gran. Cinc sardanes són de’n Pere Rigau, tres de’n Garreta i dues de’n Josep Serra.

Cobla “Unió Cassanense” de Cassà de la Selva.

Els dos primers enregistraments de la cobla “Unió cassanense” son: “Idil·li” de’n J. Serra, numero catàleg X-50059 i “Onada mansa” de Casanovas (Paixero) numero catàleg: X-50.060. Aquests discos s’han trobat i restaurats. A l’Ajuntament de Cassà de la Selva hi ha 4 títols restaurats.

En el proper article parlarem dels enregistraments fets el 1.907, un any de saturació de gravacions,

Antoni Torrent